

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Bányai Elemér (Zuboly)

Idő

"1915"

Személy

Helyszám

Szerző:

Cím:

Zuboly emlékezete

Forrás:

Magyarország

Bp.
(Hely)

1915. II. 16
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Közp. nyomat. XX. sz. 22. sz.

Zuboly emlékezete

Valahol északon, ismeretlen vidéken, ismeretlen sirban békésen pihen már Zuboly, aki, amíg köztünk élt, a pihenést nem ismertedörgés pár órai pauzája alatt Szt. Márk evangéliumában keresi lelke számára a husvétitok mezején röppent el belőle az élet. Eltűntmalasztot. A foszforeszkáló elme, megszűnt a lázadó Legszébb levele, melyet a harctérről írt, hív, mozdulatlanlankadt a szüntelen hadamégis a következő:

Közö kar. Az elesett hős lelke előtt feltárultak az eliziumi mezők s az elcsöndesült katona az ismeretlen régiók magasságából mosolyog most a földi hívásokon: kis kenyérgondokon, tudósok vitáin, népek csatáján...

Nem láthatjuk őt többé s mi is csak hátramaradt leveleiből idézhetjük már vissza elesett barátunk és társunk emlékét. Kezünkben van az a levél, amelyet a harctérről vivő utja közben írt.

— Szebenben rendkívül meleg volt a bucsuztatásunk, — írja. — Rengeteg nép gyűlt össze, különösen a volt legénységemből, a népfelkelők közül. Mikor az imajelenet befejeződött és az őrnagy néhány szót intézett a századhoz, a körülálló legénység szokás és szabályellenesen és harsányan felkiáltott s a század utána: „Éljen Bányai főhadnagy!” Le kellett őket intenem, de azért mégis megható volt, láttam, hogy itt is a nép embere vagyok.

Már a harctérről írja egyik tábori levelezőlapján:

— Az indulásunkkor egy kaplár a hátizsákomba becsomagoíta Szt. Márk evangélista irá-

taít s most, mivel a virágvasárnap emlékére a munkáját messze felülmúló mértékben a Bányai Elemér érdeme is. A magyar olvasó közönség tehát mint a maga különös vesztességét gyászolhatja az ő jeles tollának elárvulását. Nemcsak egy pompás, bátor katonánk veszett el benne, de egy kiváló magyar író is. S még több és melegebb valami is: egy kedves, mélabus természetességgel vonzó ember is. Bár a finomabb érzékű emberek Zuboly cikkeiből is kiérezhették az előkelő, nemesen lüktető szívet és sajátosan férfias lelkületet, az ő egyéniségének egész varázsát és különös zamatát mégis csak lelki rokonai és meghitt barátai ismerték. A történelem, a mult, a magyar nemzet világa volt a szakköre; de azért távolról se volt maradi, szüklátkörü sovíniszta. Sőt: szíve együtt érzett az emberiség közös nagy érdekeinek ügyével s ha az az orosz katona, akinek golyója leferítette, fogolyként keze alá került volna, bizonyára testvéri szeretettel bánt volna vele. Most persze mindennek vége. Az uzsoki szoros fölött áll a harc, folyik a vér. tornyosodnak a hullahegyek s e szörnyű öldöklés folyamán le kellett a halálba hanyatlania Zubolynak is. S mi, akik szívéhez is közel állottunk mi, írók és ujságírók, elálló lélegzettel és elboruló tudattal idézzük magunk elé azt a gyászos uzsoki nagypénteket, melyen szegény barátunk elvesztette fiatal életét. Lelki szemünkkel odameredünk a kárpáti hércivilág valami zugába s képzeletünk odarajzolja a vérző mellel lehanyatlott Bányai képét. Ez az odaszállás az elképzelt haldokló felé, az utolsó ölelésnek ez a leküzdhetetlen elképzése, céltalanná vált iránta érzett szeretetünknek ez a kétségbeesett kapkodása valami képzeletbeli bucsu után, legszebb bizonyossága annak, mily mélyen székelt Bányai mindazok szívében, akik őt szerették.

A tudós és vitéz főhadnagy, aki az ágyugélliumában keresi lelke számára a husvétitok mezején röppent el belőle az élet. Eltűntmalasztot. A foszforeszkáló elme, megszűnt a lázadó Legszébb levele, melyet a harctérről írt, hív, mozdulatlanlankadt a szüntelen hadamégis a következő:

Közö kar. Az elesett hős lelke előtt feltárultak az eliziumi mezők s az elcsöndesült katona az ismeretlen régiók magasságából mosolyog most a földi hívásokon: kis kenyérgondokon, tudósok vitáin, népek csatáján...

— A bajban levőkkel együtt lenni olyan elvű embernek, mint én, kötelesség! A háboru moráljából ennyit tudok. Egyébre nem értek!

Ez a pár sor hivebben jellemzi Bányai Elemért mindennél.

A sajtó Bányairól

Hogy a magyar ujságírás s maguk az ujságírók mit veszettek Bányai Elemérben, az legjobban kitűnik azokból a szeretetteljes, meleg részvétellel s írói működésének beható méltatásával megírt nekrológokból, amelyekkel a kitűnő Zubolyt lapársaink elparentálják. E szép cikkekből egy kis szemelvényt közlünk itt, mint hervadhatalan koszorút, amelyet a pályatársak fontak ismeretlen sirban pihentető hős halottjuknak.

A „Pesti Hirlap” Sz. Z. aláírású cikkében többek közt ezeket írja Zubolyról:

Az írói egyéniségeket méltányolni tudó, az írói neveket megőrző, fejlettebb szellemű s irodalmi izlésű közönség évek óta élvezte a Zuboly gazdag tudásból sarjadó s finom, árnyalt nyelven megírt történelmi, irodalmi és társadalmi cikkeit. Hogy a magyar ujságírás olyan fejlett, olyan sokoldalú és olyan alapos, amilyen ez egy évén-

... munkáját messze felülmúló mértékben a Bányai Elemér érdeme is. A magyar olvasó közönség tehát mint a maga különös vesztességét gyászolhatja az ő jeles tollának elárvulását. Nemcsak egy pompás, bátor katonánk veszett el benne, de egy kiváló magyar író is. S még több és melegebb valami is: egy kedves, mélabus természetességgel vonzó ember is. Bár a finomabb érzékű emberek Zuboly cikkeiből is kiérezhették az előkelő, nemesen lüktető szívet és sajátosan férfias lelkületet, az ő egyéniségének egész varázsát és különös zamatát mégis csak lelki rokonai és meghitt barátai ismerték. A történelem, a mult, a magyar nemzet világa volt a szakköre; de azért távolról se volt maradi, szüklátkörü sovíniszta. Sőt: szíve együtt érzett az emberiség közös nagy érdekeinek ügyével s ha az az orosz katona, akinek golyója leferítette, fogolyként keze alá került volna, bizonyára testvéri szeretettel bánt volna vele. Most persze mindennek vége. Az uzsoki szoros fölött áll a harc, folyik a vér. tornyosodnak a hullahegyek s e szörnyű öldöklés folyamán le kellett a halálba hanyatlania Zubolynak is. S mi, akik szívéhez is közel állottunk mi, írók és ujságírók, elálló lélegzettel és elboruló tudattal idézzük magunk elé azt a gyászos uzsoki nagypénteket, melyen szegény barátunk elvesztette fiatal életét. Lelki szemünkkel odameredünk a kárpáti hércivilág valami zugába s képzeletünk odarajzolja a vérző mellel lehanyatlott Bányai képét. Ez az odaszállás az elképzelt haldokló felé, az utolsó ölelésnek ez a leküzdhetetlen elképzése, céltalanná vált iránta érzett szeretetünknek ez a kétségbeesett kapkodása valami képzeletbeli bucsu után, legszebb bizonyossága annak, mily mélyen székelt Bányai mindazok szívében, akik őt szerették.

A „Népszava” az alábbi jellemző sorokat írja az elesett kiváló ujságíróról:

„A legderekabb, legtisztább ember tűnik el szegény Zubolylyal. Bizonyos, hogy a tehetsége is azért volt olyan friss lehetősé, mert a hótiszta jellemesség benne élt a képzeletében, a szívének minden dobbanásában. A becsületesség önfeláldozó harcosa volt Zuboly és ez nagy szó, amikor az írás mesterségéről van szó, az írásról, amely az emberezek összeesendülő gondolatvilágából meg-

Kösz. nyomt. XX. cs. 23. sz.

teremtí a közvéleményt. Az egyéni fájdalmat, hogy a hűséges, jó, bölcs barátot elveszítjük, elfojtjuk, de a fejfára, amelyet vergődve ime kopácsolunk, mindenki számára ráírjuk Zuboly legszebb tulajdonságát, a jellemességét. Egy emléket jegyzünk ide az elvtársak számára. A vad, nehéz időkben, amikor ellenünk fordul az egész magyar világ, mert a választójog küzdelmeit vívtuk, Zuboly egy polgári redakcióban dolgozott. Ez a lap csúnyán megtámadta a munkásságot és uszított a követeléseivel ellen. Zuboly egy nyilatkozatban szolidaritást hirdetett a harcoló munkássággal és elvetette a kényelmes kenyerét. Kilépett a redakcióból. Nyomort vállalt, hogy megőrizze a tisztaságát és szóban, agitációban, írásban mellettünk állt és maradt."

„Az Est“ így emlékezik meg Zubolyról:

Aján a szelid, csendes, de azért gunyos mosolylyal, szívében a jóért és nemesért küzdő rajongással és harcban minden igazságtalanság ellen, örökös lázálomban bolyongva közöttünk többé nem látjuk dr. Bányai Elemért, írói nevén Zubolyt. Nagyműveltségű, igen tehetséges hírlapíró volt, finom és okos írásai mindenfelé megjelentek, — mutatói annak, hogy a magyar irodalom mit várhatott tőle, ha majd lehiggad, nyugodtabb révből ér. Egész ember, igazi férfi volt; amikor kitört a háború, eltűnt közülünk, csak egy-egy levele mutatja, hogy hol és merre jár, — míg most mindnyájunk szívébe markolt a róla szóló utolsó hír Zuboly hősi halált halt az uzsoki szorosban. Mely megindultsággal, el nem muló szeretettel búcsúztunk tőle.

Hasonló szellemben és melegséggel emlékeznek meg a magyar újságírás hős halottjáról az összes többi lapok is.

„Az Újság“ így ír Bányairól:

„A lövészárookban éppen úgy otthon volt mint nemrég még a szerkesztőségi íróasztal mellett, a legelkeseredettebb harcokban éppen oly derékasan megállotta helyét, akár tollal vívott polemikiában. Bányai Elemérnek nagyértékű életévé kellett megpecsételnie hazáihoz és nemzetéhez

való hűséges ragaszkodását. Irodalmi, történelmi, esztétikai cikkei nem közönséges tartalmasság sulyosakká, nagy olvasottság és sok tapasztalat pompásan érettekké, megkapó temperamentumosság igazgatóan érdekessé tette. Ahírlapírás mellett ideje akadt könyvek kiadására is. Az íróval egyértékű volt az ember is: az igazság fanatikusa, minden szépnél, jónak rajongója, tisztaszívű, szorgalmas, önzellen férfiú."

A „Világ“ méltató cikkéből a következő sorokat idézzük:

„Nem is tudjuk, mi volt benne értékesebb, a talentuma-e, vagy a becsülete. Mind a kettőben tal gazdag volt, gazdagabb, mint amennyire a mi körünknek, a mi olvasóközönségünknek s a mi sajtótársadalmunknak megterhelés nélkül szüksége lett volna. Nem a kicsinyek és a esőtetők hadából való volt. Nem kérkedő, de nem is félénk és nem meghunyászkodó. Erős szívével, igazságos jellemével látatlanul is magunk körül éreztük. Tudtuk, hogy van, valahol rátalálunk, ha szükség van rá

s az ő szava is megkap bennünket. Azok között, akiknek hitével, jellemével és tehetségével egy új Magyarországot szerettünk volna építeni, ott volt derék és szeretet társunk: Zuboly. Hogy kegyetlen háború van, vad és embereket, reményeségeket, értékeket tipró, ilyenkor érezzük, amikor közvetlen társaink közül esik el valaki s az új Magyarország újra szegényebb egy nemes emberével. „Százparancsnok vagyok és embereimet viszem a harctérre“, — írta egyik levelében. „Hogy merre? — nem tudom, de a csatát csak megtalálom.“ A csatát megtalálta! Elest... Elt — és hogy élt! Dolgozott, és hogy dolgozott! És jutalmat mit kapott? Negyvenéves volt. Szegény, drága Zuboly!"

A „Magyar Hírlap“ megemlékezéséből álljanak itt ezek a sorok:

„Kitűnő képzettségű, jeles tollú tudós és újságíró volt. Mindig könyvekkel, kéziratcsomókkal láttuk itt járnunk, kelnünk őt és mégis mint katona, kitűnően bevált vitéz kardforgatónak. Hős lett a tudósból a harctéren és úgy végezte be életét a

legszebben, amit magyar író álmodhat, amikor az irodalmi dicsőségből már kivette a részét, most a honvédelem csatájának nagyszerű történelmébe is beírta a nevét, élete legjava korában feláldozva magát hazája szent ügyéért. Talán a leghivatottabbak közé tartozott volna, akik megírják az uzsoki harcok történetét, de a sors másképpen akarta. Uzsoknál ő a nagypénteki ádáz tusákból verével írta a harcmezőre a vitéz honvédelem ragyogó tanuságtételét és ezzel bevégezte életét."

A „Pester Lloyd“ így emlékezik meg Bányai Elemérről:

„A magyar újságírás Bányai halálával érzékeny veszteséget szenvedett. Bányai hivatott folytatója volt Magyarországnak legszebb publicisztikai tradícióinak, csak hogy oly korban élt, amikor nem a politikai szín, hanem a tudomány kölcsönzött értéket és tartalmat az írott szónak. A magyar esszé tudományos elmélyülésében, amelyet Tóth Béla és Cholnoky Viktor oly előkelően ápoltak, Bányainak jelentős része van. Nagy esztétikai, filozófiai, történelmi és kulturisztóriai tudása bensőleg fel volt dolgozva benne és munkáiban szervesen kelt életre ismét. Munkái alá a „Zuboly“ álnévet írta, amely név a nagy magyar olvasóközönség körében a legnagyobb tekintélynek örvendett. Emlékét, amelyet hősi halála megszentelt, tiszteletben fogják tartani olvasói és pályatársai."